Forts fr. nr 16.

POLARIS

Redaktör: Mats Lundblad, Studentbacken 21A-717, S-115 40 Stockholm. (Tfn 08-63 61 87)

Eftertryck utan tillåtelse förbjudet.

Anmälan om medlemskap till Stockholms Amatörastronomiska Klubb sker endast genom att insätta årsavgiften 10 kr för år 1975 på klubbens postgiro, nr 70 87 05 - 9. Alla medlemmar yngre än 26 år ombedes att skriva sitt födelseår på postgiroblanketten.

nr 19 1974 nov

INNEHÅLL / CONTENTS

1. Annular Solar Eclipse, a Journey to Greece.
2. Calender.
3. A map of Greece (islands)

Solförmörkelse- expedition

Den enda ringformiga solförmörkelsen synlig i Europa före årtusende-skiftet inträffar torsdagen den 29 april 1976 vid 10.30 - tiden. Förmörkelsen börjar strax norr om Sydamerika, drar fram över bl.a. Mauretanien och Libyen (över Misuratah öster om Tripoli), över den grekiska övärlden (mellan Kreta och Peloponnisos, över södra Kykladerna och mitt över Tolvöarna), längs med södra hälften av Turkiet och slutar i Tibet. Förmörkelsens maximum, 6 min 41 sek, inträffar väster om Kreta. Förmörkelsebältets bredd är här 226 km och solhöjden 70°, dvs högt på himlen (Mycket högre än vi är vana vid).

En resa i samband med förmörkelsen till grekiska övärlden med tåg genom Polen, Tjeckoslovakien, Ungern, Jugoslavien och Grekland och båt från Pireefs till Thira i södra Kykladerna (eller annan ö) planeras redan nu av mig. Kortare uppehåll i storstäderna längs resavägen förutses. Därvid hinner man se en del längs vägen samtidigt som resan blir billigare pga. möjligheter att utnyttja tågrabatter och bonus vid växling av valuta i öststaterna. I Grekland finns mängder av sevärdheter både på fastlandet och på öarna.

Två huvudalternativ betr. restid finns:
1. Från Sth F 23 kväll, åter M 3 morg (10 dygn, 5 arbetsdgr)
2. Från Sth To 15 kväll åter M 3 morg (18 dygn, 9 arbetsdgr)

Den mer exakta planeringen påbörjas inte förrän i september 1975, då de nya vintertidtabellerna kommer. Det kan bli svårt att hinna med återresan till på måndagen. Närmare detaljer i Polaris om ett år, ifall intresse finns.

Intresserade torde vänligen meddela sig med red., så en uppfattning om intresse och önskemål fås. Priset på själva resan torde bli väsentligt under det av SJ: uppgivna (törs ej återge det) pga val av lämplig färdväg och utnyttjande av olika rabatter (gärna grupprabatt). Övernattning på enklare hotell eller vandrarhem, efter eget önskemål. M L

ALMANACKA 1976, April

F	16	Långfredag
L	17	
S	18	Påskdag
M	19	Annandag Påsk
Ti	20	
O	21	
To	22	
F	23	
L	24	
S	25	
M	26	
Ti	27	
O	28	
To	29	SOLFÖRMÖRKELSE
F	30	
L	1	Första Maj
S	2	

Temperatur i luft och vatten: ca 17°. Ringa nederbörd. Solen mycket högt på himlen.

MYCKET SÄLLSYNT FENOMEN: EROS, MYCKET NÄRA JORDEN, OCKULTERAR X GEM (23-24 JAN 1975). Den relativt ljusa stjärnan (3,6^{m}) kommer att för några få sekunder att försvinna. I stället syns enbart Eros (8^{m}). Eftersom Eros storlek endast är ca 35 x 16 x 7 km kan fenomenet endast ses från ett smalt stråk, troligen över Kanada-USA-Brasilien. Osäkerhet i Eros läge finns dock. Titta i teleskop och "se hur Eros rör sig"! M L

L I T E N K A L E N D E R (NOV) - DEC 1974

Sep 74
To 5 — Jupiter i opposition. Avst 3.978 AE.
M 23 10.59 Höstdagjämning

Okt 74
M 21 — Orioniderna max.
M 21 — Uranus i konjunktion
O 23 02.53 H a l v m å n e (Skytten)
To 24 — Månen fjärmast (29' 33" Vattumannen)
To 31 02.19 F u l l m å n e (30' 57" Väduren)

Nov 74
F 1 — Taurider max. till 13 nov.
To 7 03.47 H a l v m å n e (Kräftan)
F 8 — Småplanet nr 11, Parthenope, i opposition. Magn 10.6. Avst. 1.42.:
Nov 9: 2 49.9 +8 13 Nov 19: 2 40.6 +7 42
Nov 29: 2 32.8 +7 26 Dec 9: 2 27.3 +7 26 (igen).

F 8 — Evt meteorsvärm från Cas/Cep natten till lördag.
L 9 17.27- Många fenomen av Jupiters månar. Kl 17.27 II SA 17.34 I BA
17.44 II DE. Kl 17.34 - 17.44 är endast IV utanför Jupiter,
18.05 III VE 20.11 II SE 20.27 IV BA 21.05 I VE.
Lexikon: S = skugga B = månen bakom Jupiter D = månen framför
Jupiter V = förmörkelse A = början E = slut.
L 9 20.43 Algolmin
S 10 — Merkurius v elong. 19°. "Morgonstjärna", relativt högt.
S 10 — Merkurius 1°56' n Uranus
S 10 — Småplanet nr 192, Nausikaa, i opposition. Magn 9.8, avst. 0.90.
Detta är en gynnsam opposition. Asteroiden är 3 ggr ljusare än normalt vid opposition och står högt på himlen:
Okt 30 3 10.6 +30 38 Nov 9 3 0.0 +30 35 Nov 19 2 49.5 +30 6
Nov 29 2 41.1 +29 20 Dec 9 2 36.2 +28 29 Dec 19 2 35.4 +27 43

M 11 — Titan ö elong.
Ti 12 17.32 Algolmin.
To 14 1.53 N y m å n e (Vågen)
L 16 16.52- Många fenomen av Jupiters månar (10 st till kl 23.00):
16 52 III BE 17 29 II DA 18 48 III VA 19 25 I BA 20 03 II SA
20 15 II DE 22 07 III VE 22 47 II SE 23 00 I VE

S 17 — LEONIDER max. Under 1974 väntas ca 5 meteorer/timme vid maximum.
M 18 17.29 Jupiter I VE, 17.30: II VE. Endast en minuts mellanrum!
Ti 19 — Titan v elong
To 21 — Månen fjärmast
To 21 23.39 H a l v m å n e (Vattumannen)
L 23 17.10- Många fenomen av Jupiters månar. 17.21 III BA 20 01 II DA
20 47 III BE 21 21 I BA 22 39 II SA 22 47 II DE 22 51 III VA
Ti 26 — Japetus v el (Ljus: 10.1^{m})
O 27 — Titan ö elong
To 28 — Saturnus 17' s dubbelstjärnan δ Gem
F 29 13.25- T O T A L M Å N F Ö R M Ö R K E L S E

14.28,6 Kärnskugga b
14.48 Månen upp
14.56 Solen ned
15.35,1 Totalitet b
16.10 F u l l m å n e (31 44 Oxen)
16.13,4 Förmörkelsens mitt (1.295)
16.15,6 Geocentrisk opposition i rektascension
16.51,7 Totalitet s
17.58,2 Kärnskugga s P 249°
19.01,4 Halvskugga s (Kan ej observeras)
- Månen vandrar åt öster och passerar något ovanför (N) jordskuggans mitt. Se f.ö. 1975-11-18, en bra men något kort (41^{m}) månförmörkelse. År 1978 kan två totala månförmörkelser ses i Sverige.
Tänk på att himlen är ljus åtminstone under förmörkelsens början!
F 29 22.26 Algolmin.

Dec 74

S	1		Neptunus i konjunktion, avstånd 31.288 AE. Pluto blir åter för några månader framåt den yttersta kända planeten.
M	2	19.16	Algolmin
O	4	16.56-17.17	Jupiter III SA resp. II SE (Två skuggor på Jupiter). 20.10 III SE.
To	5		Titan v el
F	6	11.10	H a l v m å n e (Lejonet)
O	11	17.09	Jupiter II SA, 17.18 II DE, 17.44 I VE, 18.56 III DE, 19.53 II SE, 20.59 III SA
F	13	17.12	Partiell solförmörkelse synlig i bl.a. Nordamerika och Portugal. Storlek 0.827.
		17.25	N y m å n e
F	13		Minimum hos 32 o^2 Cygni, varar till 1975-01-03. Ljusstyrkan avtar från 4.2 till 4.4. Perioden är 1147.6 dygn. Den vita stjärnan skyms av den röda.
F	13		Titan ö el
L	14	morg	GEMINIDER, MAXIMUM. Detta är en av årets allra rikaste meteorsvärmar, upp till 60 meteorer/timme. Störs ej av månsken. OBSERVATIONER ÄR VÄLKOMNA (T.ex. räkning av antalet observerade meteorer per hel timme från mörk plats. Kontakta red. för upplysningar.) ←
L	14	06.31	Algolmin
O	18	17.12	Jupiter II DA, 19.39 I VE, 19.42 III DA, 19.45 II SA, 19.58 II DE, 22.29 II SE, 23.06 III DE. (Jupiter ned före sistnämnda.)
F	20	0.10	Algolmin
L	21		December-Ursider maximum. Max 18 meteorer/timme
L	21	20.43	H a l v m å n e (fiskarna)
S	22	6.57	V i n t e r s o l s t å n d
S	22	21.00	Algolmin
Ti	24		Julafton
O	25	17.49	Algolmin
F	27		(14) Irene i opposition. Magn. 10.3. Avst. 1.51 AE.
			Jan 8 6 07.8 +26 22 Jan 18 5 58.1 +26 56 Jan 28 5 51.0 +27 24
			Feb 7 5 47.2 +27 46 Feb 17 5 47.0 +28 03 Feb 27 5 50.2 +28 18
S	29	4.51	F u l l m å n e
S	29		Titan ö el
Ti	31	1.00	Månen närmast jorden (33 02 Kräftan)
			Gott Nytt År!

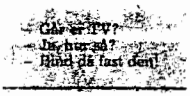

1975 OBS! Jan 23-24: (433) EROS (8^m) OCKULTERAR ϰ GEM (3.6^m). SE SÄRSKILD NOTIS!

S 11 Maj Partiell solförmörkelse, synlig i bl.a. Europa. Storlek 0.864.

Ti 18 Nov Total månförmörkelse kl 23.03 - 23.44. Storlek 1.067. Månen står mycket lämpligt till, högt i söder.

ML

- -

A S T R O N O M I S K T N Y T T

Massan hos den vita dvärgen VAN MAANEN 2 (Avstånd 14 ljusår, magn. 13) har uppskattats genom mätning av dess gravitationella rödförskjutning, +33 km/s. Eftersom radien kan skattas till 0.013 solradien blir massan (Rödförskjutningen är prop. mot massa/radie) 0.7 ± 40% solmassor.

IAU har bildat en arbetsgrupp för namngivning av planetdetaljer. Peter M Millman från Canada är president. Gruppen har redan namngivit tre detaljer på Merkurius: Caloris Basin, Hun kal och Kuiper. (Gerard P Kuiper avled i december 1973.) På Mars har två "nya"kratrar namngivits: Kuiper och Vishniac. Den senare var en amerikansk mikrobiolog, som planerade experiment för marslandaren Viking. Han omkom på Antarktis, varför kratern uppkallad efter honom ligger nära Mars sydpol.

Praktfulla NORRSKEN observerades från Kanada den 5-6 juli 1974.

EROS LÄGE: Dec 1: 7 36.5 +56 38 10.1^m. Jan 2: 8 01.4 +47 20 8.6.
Jan 22: 7 43.0 +27 04 7.8 Jan 24: 7 41.4 +24 33 7.8, r 1.133 Δ 0.151
Ockultationen inträffar ca 0.5^h UT Jan 24. Opposition den 13 jan.

M L

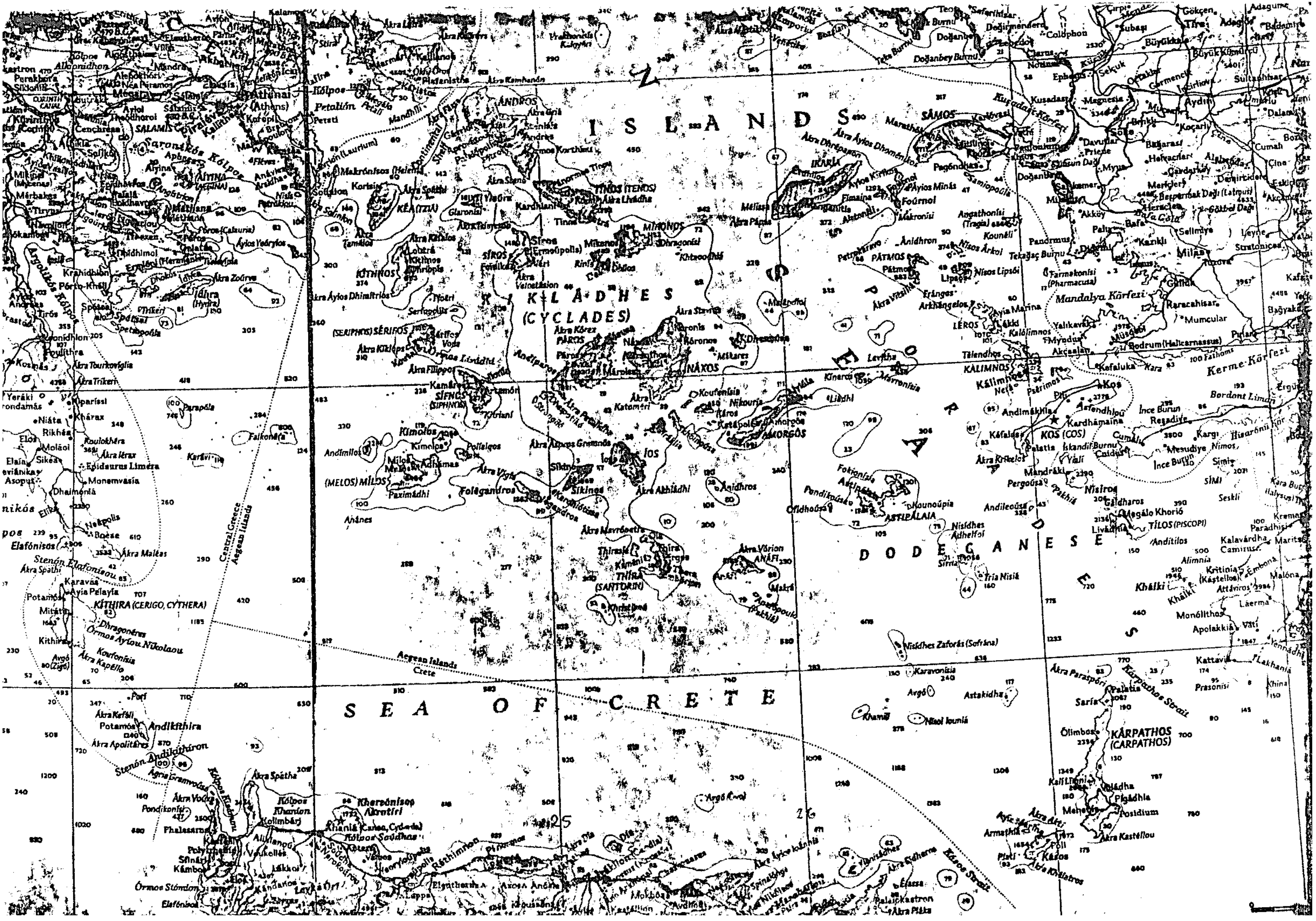
ISLANDS
KIKLADHES
(CYCLADES)
DODECANESE
SEA OF CRETE
Central Greece
Aegean Islands
Crete
Athinai
(Athens)
Saronikós Kólpos
Argolikós Kólpos
SALAMIS
ÁIYINA
KÉA (TZIA)
KÍTHNOS
ÁNDROS
TÍNOS (TENOS)
MÍKONOS
SÍROS
SÉRIFOS
SÍFNOS
(SIPHNOS)
(MELOS) MÍLOS
Kímolos
Folégandros
Síkinos
PÁROS
NÁXOS
ÍOS
AMORGÓS
THÍRA
(SANTORIN)
ANÁFI
ASTIPÁLAIA
ÍKARÍA
SÁMOS
PÁTMOS
LÉROS
KÁLIMNOS
KOS (COS)
Nísiros
TÍLOS (PISCOPI)
Khálki
KÁRPATHOS
(CARPATHOS)
Kásos
Kárpathos Strait
Kásos Strait
KÍTHIRA (CERIGO, CYTHERA)
Andikíthira
Stenón Elafonísou
Elafónisos
Monemvásia
Ákra Maléas
Ídhra
Spétsai
Kherónisos Akrotíri
Khaniá (Canea, Cydonia)
Réthimnon
Bodrum (Halicarnassus)
Kerme Körfezi
Mandalya Körfezi
Kuşadası Körfezi
Colophon
Ephesus
Magnesia
Aydın
Miletus
Myndus
Cnidus
Rhodes